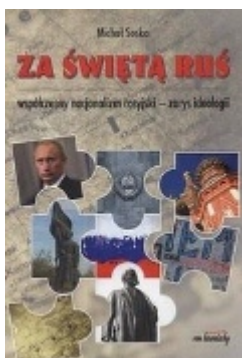

Dwie książki o współczesnej Rosji

Autor tekstu: **Sandra Stelmasik**

Rosja w polskiej publicystyce staje się tematem coraz mocniej obecnym. Kolejni autorzy starają się przeanalizować prawidła rządzące jej kulturą, polityką i mentalnością społeczeństwa. Liczba artykułów, wywiadów, publikacji i programów telewizyjnych systematycznie rośnie i nic nie zapowiada schyłku zainteresowania tym tematem. Książka Michała Soski *"Za świętą Ruś. Współczesny nacjonalizm rosyjski - zarys ideologii"* to kolejna próba przybliżenia polskiemu odbiorcy meandrow rosyjskiej myśli politycznej. Autor koncentruje się w niej na przedstawieniu „ważniejszych współczesnych doktryn i nurtów politycznych uważanych za nacjonalistyczne” [1]. Analizie poddane zostały zarówno kierunki czynnie działające na scenie politycznej jak i te, które nie mają konkretnie sformułowanej doktryny oraz partii czy ruchu politycznego. Biorąc na warsztat wybrane idee, Soska zgrupował je w trzech rozdziałach - „sojusz nacjonalizmu z komunizmem”, „etnocentryzm rosyjski” oraz „ugrupowania neofaszystowskie i narodowosocjalistyczne”. Jednak, jak sam podkreśla, „wszystkie podziały mają charakter umowny i służą jedynie większej przejrzystości wielości nurtów, odłamów i organizacji”. W każdej z części czytelnik przeprowadzany jest krok po kroku przez historię i odmiany kolejnych idei. Autor prezentuje genezę poszczególnych ruchów, dzieje i poglądy ich liderów oraz głównych ideologów, a także wpływ danego nurtu na scenę polityczną. Jako kryterium podziału przyjmuje trzy czynniki — „stosunek do historii Rosji [...], sposób uzasadniania własnych celów [...] oraz stopień radykalizmu idei”.

Tematyka książki zapewne spowoduje, że sięgną po nią czytelnicy o „odpowiednim profilu” — studenci politologii bądź pasjonaci. Ci z pewnością, nie zawiodą się w swoich oczekiwaniach.

Zasadniczym minusem pozycji jest jej opracowanie edytorskie. Źle dobrana i w efekcie niezbyt czytelna czcionka idzie tu w parze z niedostateczną przejrzystością. Jednolity tekst, ciągnący się na dwie do trzech stron, powoduje szybkie męczenie się wzroku i potęguje efekt zagubienia w wywodzie.

Ogólnie książka Michała Soski jest godna polecenia, rzetelnie przygotowana i zgrabnie napisana pozycja. Jest to opracowanie fragmentaryczne, zmuszające czasem do sięgania po inne materiały. To z kolei może zachęcić do zagłębiania się w fascynującą historię Rosji.

***

Inną świeżą pozycją o Rosji jest *"Rosyjskie myślenie polityczne za czasów prezydenta Putina"* Romana Bäckera. Bäcker roztacza przed czytelnikiem panoramę myśli politycznej współczesnej Rosji i wpływu poszczególnych nurtów na społeczeństwo. Dużym plusem publikacji jest to, że autor nie stara się na siłę wpasować Rosji w ramy świata zachodniego — oddaje jej specyficzną charakterystykę i uwarunkowania kulturowe. Jak pisze, „Rosja staje się [...] swoistym mikrokosmosem” [2], a każdy mikrokosmos rządzi się swoimi własnymi prawami, które trzeba poznać i zrozumieć zanim zacznie się szczegółowo je analizować.

Poszczególne rozdziały to przybliżanie czytelnikowi charakterystyki kolejnych obozów politycznych — komunistycznego, faszystowskiego, populistycznego, nurtów liberalno-demokratycznych, przeciwników Putina, stosunku cerkwi do państwa oraz euroazjatyizmu. Wszystkie z nich stara się omawiać skrupulatnie i bez uprzedzeń, przytaczając ich postulaty, poglądy i czołowych przedstawicieli. Najwięcej uwagi poświęca jednak charakterystyce szerokiej gamy nacjonalizmów, które najwyraźniej uznaje za najciekawszą stronę współczesnej rosyjskiej areny politycznej. Często odwołuje się przy tym do społeczno-kulturowej strony danego poglądu, przywołując takie postaci jak Aleksander Sołżenicyn czy Jewgienij Troickij.

Na szczególną uwagę zasługuje moim zdaniem rozdział drugi- „Mgławicowy statokratyzm a obóz kremlowski”. Ten nie do końca zrozumiały tytuł kryje za sobą dogłębną analizę współczesnych elit politycznych skupionych wokół byłego prezydenta — obecnie premiera Władimira Putina. Autor dokonuje charakterystyki wystąpień, poglądów i założeń polityki Putina w czasie dwukrotnej kadencji, wskazując na ich dwoistość — mieszanie się ideologii z twierdzeniami ekonomicznymi i kierowaniem kraju ku Europie. Zarazem zwraca uwagę, iż Rosja jest wielkim

mocarstwem i żadna władza nie zrezygnuje z tych aspiracji. Jak podsumowuje — „Rosja (rozumiana jako elity rządzące) [...] nie zamierza w jakikolwiek sposób dążyć do restauracji ZSRR. [...] Ekipa Putina chce rządzić mocarstwem, o światowym imperium nie marzy”.

Osobny podrozdział Bäcker poświęca partii Jedinaja Rossija, o której pisze, że „jej głównym zadaniem jest popieranie poczynań Władimira Putina”. Uznaje również, że „z natury rzeczy musi [...] to być partia statokratyczna, dążąca do stabilizacji sytuacji i do centralizacji władzy”. Tytułowy „obóz kremłowski” uznaje za ugrupowanie mieszczące się „w połowie drogi między okcydentalizmem, a szeroko rozumianym słowianofilstwem”, unika jednak jednoznacznej klasyfikacji.

Wyjątkowo intrygujące wydało mi się pojęcie „nacjonalizmu science-fiction”. Bäcker za jego podwalinę uznał książkę Michaiła Jurjewa, w której stworzył on wizję wielkiej Rosji za blisko 50 lat — ucieleśniającą „wszelkie pozytywne wartości, autonomię jednostki, ochronę unikalności każdego ludu [...] i prawdziwą równość”. Wizja Imperium — strażnika bezpieczeństwa, według Bäckera, odzwierciedla nostalgię Rosjan „wspominających czasy radzieckiego supermocarstwa”, a co za tym idzie może stać się „jednym z kolejnych czynników kształtujących coraz silniejszą świadomość potrzeby przekształcenia Rosji w wielkie polietniczne imperium”.

„Rosja nie jest dostępna rozumowi i nie pasują do niej żadne zwykłe miary doktryn i teorii naukowych” — ten cytat z „Duszy Rosji” Mikołaja Bierdiajewa, będący jedną z myśli inicjujących rozprawę, trafnie oddaje sens pracy Bäckera. Autor, jak sam przyznaje we wstępie, musiał dokonać selekcji i pominąć niektóre nurty, jednak te które zostały opisane są opracowane naprawdę bardzo dobrze. Ktokolwiek interesuje się dzisiejsza Rosja powinien po tę książkę sięgnąć.

Przypisy:

[1] Michał Soska, *Za świętą Ruś. Współczesny nacjonalizm rosyjski - zarys ideologii*, Wyd. Von Borowiecky, Warszawa 2009.

[2] Roman Bäcker, *Rosyjskie myślenie polityczne za czasów prezydenta Putina*, Wyd. Adam Marszałek, 2007,

Sandra Stelmasik

Studentka IV roku Stosunków Międzynarodowych na UŁ.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 26-05-2010)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,7319) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,7319>)

Contents Copyright © 2000-2010 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2010 Michał Przech

Autorem portalu Racjonalista.pl jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielami portalu są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie strony tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl